

TUJE PESMI V SLOVENSKI BESEDI

Ureja Janez Menart

Strani, namenjene prevodni poeziji, smo v tej številki posvetili verzom sodobnega poljskega pesnika, esejista in prevajalca Mariana Piechala, ki je pred nekaj meseci slavil petinsedemdesetletnico svojega plemenitega in plodnega življenja. O njegovi življenjski poti in poeziji bo bralec našel glavne podatke in oznake v spremni besedi prevajalke. Na tem mestu pa bi kazalo še posebej poudariti, da je Piechal tudi izvrsten in ploden prevajalec poezije iz več jezikov, še posebej iz francoščine in španščine; Puškin, Lermontov, Ševčenko, Goethe, Burns, Baudelaire, Apollinaire, Tzara, Breton, Eluard, Padillo, Jamis, Nardi, Coste so le nekatera izmed dolge vrste imen, katerih pesmi je prevajal. Za nas pa je še posebej zanimiv, ker je zelo veliko prevajal tudi iz slovenske poezije. Tu je treba na prvem mestu omeniti Prešerna in Kosovela. Od prvega je poleg celotnega Krsta pri Savici prevedel Sonete nesreče, satirične sonete in več drugih pesmi ter skupaj z drugimi prevajalci leta 1965 izdal obširen izbor njegovih pesmi, ki ga je sam tudi pripravil, uredil in opremil z opombami. Njegova zasluga je tudi Antologija slovenske poezije v poljščini, iz leta 1973, ki jo je prav tako pripravil in uredil, razen tega pa poleg že omenjenih sedemnajstih Kosovelovih naslovov prevedel še po eno ali več pesmi iz narodne poezije in iz del desetih drugih pesniških imen. Tako ga imamo lahko za resničnega prijatelja naše poezije, za prijatelja, ki je to dokazal tudi z dejanji. Zato se nam zdi tem bolj naravno in prijetno, da tudi mi spoznamo vsaj nekaj drobcev iz njegove bogate pesniške žetve; pa ne le iz občutka hvaležnosti, temveč predvsem zato, da spoznamo enega izmed pomembnih in cenjenih poljskih pesnikov, ki nam ga kažejo tako same pesmi kot tudi dejstva o njegovi pesniški poti. Da bi bil pregled njegovih zbirk popolnejši, je pisec teh vrstic k izboru prevajalke dodal še dve pesmi iz novejših naslovov njegove knjige izbranih pesmi Zadnja mera, ki je izšla leta 1965.

POLJSKI PESNIK MARIAN PIECHAL

Spremne besede napisala in pesmi prevedla Rozka Štefan.

Marian Piechal se je rodil leta 1905 v velikem poljskem industrijskem mestu Lodž v delavski družini, dovršil humanistično fakulteto v Varšavi in že kot študent nastopil v leposlovnem tisku. Sprva je sodeloval z literarno skupino Meteor v Lodžu, nato pa se je povezal z varšavsko Kwadrygo, ki je izdajala mesečnik istega imena. Kwadryga je bila največja poljska pesniška skupina med obema vojnama, štela je nad dvajset članov — med njimi je bil tudi Konstanty Ildefons Gałczyński — in je povezovala drugi pesniški rod obnovljene Poljske. Prva literarna grupa, Skamander, je nastopila dobrih deset let prej v ozračju sproščenosti po več kot stoletnem životarjenju Poljske pod tujo oblastjo, v času pričakovanj za prihodnost. Toda kmalu se je pokazalo, da optimizem, ki je vladal tudi v literaturi, ni bil utemeljen, ker

so družbena vprašanja ostala nerešena. Vse večja napetost med kmečkimi in delavskimi množicami ter vlado je pripeljala do državnega udara, ki ga je maja 1926 s svojo vojsko izvedel maršal Józef Piłsudski.

Kwadryga, ki se je pojavila v burnem času neposredno po majskelem prevratu, je v svoj program vključila tudi gesla porevolucijske Rusije, načela »podružbljene umetnosti, družbene pravičnosti in dostojanstva dela«, pozneje pa »umetnosti za ljudske množice«. V imenu teh načel se je Kwadryga bojevala ne samo proti tako imenovani krakovski avantgardi zaradi njenega »esteticizma«, temveč tudi proti skamandrovcem, od katerih se v poetiki ni dosti razlikovala, a jim je očitala »brezidejnost, vitalizem in biologizem«. Pesniki teh dveh skupin so se med sabo ločili ne le po rojstnih letnicah, temveč tudi po socialnem izvoru, predvsem pa po družbeno-umetnostnih nazorih. Medtem ko so iz skupine Skamander izšli tako različno usmerjeni pesniki, kot so bili Julian Tuwim, Kazimierz Wierzyński, Jan Lechon ali pred kratkim umrli J. Iwaszkiewicz, je bil za Kwadrygo značilen predvsem družbeni in publicistični značaj pesmi. Vendar so nekateri kwadrygovci, med njimi Marian Piechal, znali tudi objektivne teme upesniti na subjektiven način, ali pa dati predost osebnoizpovedni liriki in filozofskim razmišljanjem pred idejnimi deklaracijami.

V Piechalovi prvi pesniški zbirki *Krik* iz mesta (1929) so odmevi na številne motive, ki mu jih je ponujalo življenje v velikem delavskem središču Lodžu. Samemu mestu, katerega ime pomeni »čoln« in ima ta simbol tudi v svojem grbu kot spomin na predindustrijske čase, je posvetil pesem *APOSTROFA*.

Ob pesnikovem tridesetem rojstnem dnevu se v ozračju splošne negotovosti spričo nacizma tudi v njegovi poeziji pojavi dvom o urejenosti sveta in bojazen pred nadaljnjim razvojem dogodkov, kot priča v zbirki *Srebrna tehtnica* (1963) pesem *MED POTJO*.

Nemški napad na Poljsko nekaj let nato je potrdil upravičenost pesnikovih slabih slutenj. Po zlomljenem odporu Poljakov je tudi Piechal prišel v nemško ujetništvo, in tam napisal ciklus pesmi *Iz razdejanja* (*POGREB TOVARISA, PISMA SINU*).

Spomini na vojno, ko se je Marian Piechal po osvoboditvi iz taborišča kot pedagog vključil v ilegalno šolstvo in se nato kot vojak Deželne armade bojeval proti okupatorju, se vračajo v ciklu *Septembrski epilog*, vključenem v zbirko *Nova pomlad* (1954). Iz tega cikla je pesem *POET*.

V posebni zbirki z naslovom *Slavčja pesem* je združena tudi Piechalova ljubezenska lirika, nastala v letih 1929—1954. Po znanem poljskem oktobru 1956, ko se je tudi v književnosti končalo stalinistično obdobje na Poljskem, je Marian Piechal izrazil svoje misli in občutja iz pravkar minulih let v zbirkah *Ognji in Govorica molka* (obe iz 1958). V njih se oglašajo poleg razočaranja novi, satirični toni; nova je tudi oblika nekaterih pesmi, ki se v njih namesto tradicionalnega poljskega silabizma pojavlja svoboden, neriman verz (*AGATON, ZEMLJA, HODIM V SENCI, ZMAGA*).

Leta 1958 je izšla v Lodžu Piechalova zbrana poezija pod preprostim naslovom *Pesmi*. Za celotno ustvarjalnost, ki še ni v zatonu, saj je v zadnjem času izdal dve novi pesniški zbirki, je prejel nagrado mesta Lodž in državno nagrado.